

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-219/19 – 1

Asia C-816/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

5.11.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Amtsgericht Hamburg (Hampurin paikallinen alioikeus, Saksa)

Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen tekemispäivä:

16.10.2019

Kantaja:

QF

Vastaaja:

Germanwings GmbH

Amtsgericht Hamburgin

[--]

välipäätös

asiassa

QF, [--] Pecs, Unkari

[--]

– kantajana –

[--]

vastaan

Germanwings GmbH, [--] Köln

FI

– vastaajana –

[– –]

Amtsgericht Hamburg [– –] on päättänyt 16.10.2019 seuraavaa:

Asian käsittelyä lykätään.

Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraava kysymys unionin oikeuden tulkinnasta:

Onko lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan henkilökunnan työtaistelua, jonka ammattiliitto on järjestänyt, pidettävä asetuksen (EY) N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna ”poikkeuksellisenä olosuhteena”?

[alkup. s. 2]

Perustelut:

1. [– –] käsittelyn lykkääminen [– –].
2. Pääasian [– –] ratkaisu [– –] riippuu Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisuna antamasta vastauksesta päätösosassa esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen.

Oikeudenkäynnin kohteen kuvaus

3. Kantaja vaatii vastaajalta 250 euron suuruista korvausta.
4. Kantajalla oli vahvistettu varaus Budapestistä (BUD) Hampuriin (HAM) lentonumerolla 4U7783 toteutettavalle lennolle, joka vastaajan oli tarkoitus toteuttaa ja jonka oli määrä saapua Hampuriin 27.10.2016 klo 15.00. Lento peruutettiin. Peruutuksen syynä oli vastaajan matkustamohenkilökunnan työtaistelu 27.10.2016.
5. Vastaaja oli käynyt ammattiliitto UFO:n (Unabhängige Flugbegleiter Organisation e. V., Saksan kaupallisen lentoliikenteen matkustamohenkilökunnan ammattiliitto) kanssa työehtosopimusneuvotteluja 26.10.2016 asti. UFO hylkäsi 26.10.2016 pidetyssä neuvottelutapaamisessa vastaajan esittämän yhden ehdotuksen, joka ei vastannut UFO:n vaatimuksia, ja päätti täten työtaistelutoimista, jotka UFO:n vastaajalle 26.10.2016 toimittamien suunnitelmien mukaan koskivat kaikkia vastaajan yksiköitä.
6. Työtaistelun johdosta päivämäärälle 27.10.2016 suunnitelluista 530:stä vastaajan lennosta 418 peruutettiin. Loput lennot toteutettiin lentoaikataulujen uudelleenorganisoinnin ja lentokoneiden alivuokrauksen avulla. Vastaaja asetti

lentojen varasuunnitelmassa etusijalle kaikki ”veden äärellä olevat määräpaikat”, joihin ei päästy muilla kulkuneuvoilla tai joihin pääsy muilla kulkuneuvoilla oli hankalaa. Vastaaja peruutti lisäksi ensisijaisesti Saksan sisäisiä lentoja, joiden määräpaikkaan oli junayhteys. Kaikki vastaajan vielä käytettävissä olevat työntekijät otettiin suunnittelussa huomioon varamiehistönä.

7. Vastaaja ilmoitti 26.10.2016 lentojen peruuttamisesta niille matkustajille, joita peruutus koski. [**alkup. s. 3**]

Merkitykselliset unionin oikeuden säännökset ja määräykset

Euroopan unionin perusoikeuskirja (2000/C 364/01)

8. 12 artiklan, jonka otsikko on ”Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus”, sanamuoto on seuraava:

”1. Jokaisella on oikeus rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen ja yhdistymisvapauteen kaikilla tasoilla erityisesti poliittisessa, ammattiyhdistys- ja yhteiskunnallisessa toiminnassa, mihin sisältyy, että jokaisella on oikeus perustaa yhdessä muiden kanssa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa puolustamiseksi. – –”

9. 28 artiklan, jonka otsikko on ”Neuvotteluoikeus ja oikeus työtaistelutoimiin”, sanamuoto on seuraava:

”Työntekijöillä ja työnantajilla tai näiden järjestöillä on unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti oikeus asianmukaisilla tasoilla neuvotella ja tehdä työ- ja virkaehtosopimuksia sekä oikeus ryhtyä eturistiriitatilanteissa etujensa puolustamiseksi yhteistoimiin, lakko mukaan lukien.”

Euroopan sosiaalinen peruskirja (Euroopan neuvoston sopimussarja nro 35, 18.10.1961)

10. I osan 6 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Kaikilla työntekijöillä ja työnantajilla on kollektiivinen neuvotteluoikeus.”

11. II osan 6 artiklan, jonka otsikko on ”Kollektiivinen neuvotteluoikeus”, sanamuoto on seuraava:

”Varmistaakseen, että kollektiivista neuvotteluoikeutta voidaan käyttää tehokkaalla tavalla, sopimuspuolet sitoutuvat:

--

ja tunnustamaan

4. työntekijöiden ja työnantajien oikeuden ryhtyä eturistiriitatilanteessa yhteistoimiin, kuten lakkoon, edellyttäen kuitenkin, ettei voimassa olevista työ- ja virkaehtosopimusten velvoitteista muuta seuraa.” [alkup. s. 4]

Euroopan parlamentin ja neuvoston 11.2.2004 antama asetus (EY) N:o 261/2004

12. Johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Montrealin yleissopimuksen mukaisesti olisi lennosta vastaaville lentoliikenteen harjoittajille asetettujen velvollisuuksien oltava rajoitettuja tai niitä ei pitäisi olla ollenkaan, jos tapaus on johtunut poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuulliset toimenpiteet olisi toteutettu. Tällaisia poikkeuksellisia olosuhteita saattaa syntyä erityisesti poliittisesti epävakaisissa oloissa, sääolosuhteiden ollessa kyseisen lennon suorittamiseen sopimattomat, turvallisuusriskien ja odottamattomien lentoturvallisuuteen vaikuttavien puutteiden ilmetessä ja lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan toimintaan vaikuttavissa työtaistelutilanteissa.”

13. 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Peruuttaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos lento peruutetaan: – –

c) matkustajalla on oikeus saada lennosta vastaavalta lentoliikenteen harjoittajalta korvaus 7 artiklan mukaisesti – –

3. Lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan ei tarvitse maksaa 7 artiklan mukaista korvausta, jos se pystyy osoittamaan, että peruutus johtuu poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu.”

14. 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus korvaukseen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos tähän artiklaan viitataan, matkustajan on saatava seuraavan suuruinen korvaus:

a) 250 euroa lentojen osalta, joiden pituus on enintään 1 500 kilometriä; – –”
[alkup. s. 5]

[– –]

15. [– –]

Ennakkoratkaisukysymystä koskeva merkityksellinen kansallinen oikeuskäytäntö

16. Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) on todennut 21.8.2012 [– –] antamassaan tuomiossa seuraavaa [– –]:

1. **Jos ammattiliitto palkkakiistan yhteydessä kehottaa lentoliikenteen harjoittajan lentäjiä työnseisaukseen, tämä voi johtaa lentomatkestajien oikeuksia koskevan asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuihin poikkeuksellisiin olosuhteisiin.**
2. **Tässä tapauksessa lentoliikenteen harjoittajan ei tarvitse maksaa korvausta niiden lentojen peruuttamisesta, jotka se peruuttaa mukauttaakseen lentoaikataulun työtaistelukehotuksen ennakoituihin vaikutuksiin.**

Bundesgerichtshof perusteli päätöstään muun muassa seuraavalla tavalla (25 kohta ja sitä seuraavat kohdat):

”Se, että vastaaja voi vedota poikkeuksellisiin olosuhteisiin, ei ole poissuljettua sen vuoksi, että tilanne oli vastaajan hallinnassa.

Pääsääntöisesti palkkakiistan yhteydessä ei voida olettaa, että tilanne on hallittavissa niin, ettei kyse ole poikkeuksellisista olosuhteista. Työntekijäpuoli päättää työehtosopimusvapautensa nojalla työtaisteluun ryhtymisestä ja siten lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan toiminnasta riippumatta. Tästä seuraa, ettei lentoliikenteen harjoittaja [alkup. s. 6] voi oikeudellisesti merkittävällä tavalla varsinaisesti vaikuttaa omiinkaan työntekijöihinsä siltä osin, toteutuuko työtaistelu vai ei. Täten ei voida hyväksyä väitettä, jonka mukaan yrityskohtaisessa työtaistelussa lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan määräysvallassa on vaatimusten noudattaminen ja näin työtaistelun estäminen. Lentoliikenteen harjoittajan edellytettäisiin täten luopuvan unionin oikeudessa suojatusta ammatillisesta yhdistymisvapaudesta ja omaksuvan työtaistelussa alusta alkaen altavastajan roolin. Tämä ei olisi lentoliikenteen harjoittajan kannalta kohtuullista eikä myöskään lentomatkestajien intressissä pidemmällä aikavälillä.”

Asianosaisten oikeudelliset näkemykset

17. Kantajan mukaan lentoliikenteen harjoittajan oman matkustamohenkilökunnan työtaistelu ei ole asetuksen (EY) N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ”poikkeuksellinen olosuhde”. Sen mukaan työtaisteluihin ja täten myös lentojen peruuttamiseen on varauduttava kaikissa työehtosopimusneuvotteluissa: kyse on yritystoiminnan harjoittamisessa odotettavissa olevasta tavanomaisesta tapahtumasta eikä poikkeuksellisesta tapahtumasta.
18. Vastaaja katsoo, että ammattiliiton järjestämä työtaistelu on poikkeuksellinen olosuhde riippumatta siitä, onko henkilökunnan työtaistelussa mukana lennosta

vastaavan lentoliikenteen harjoittajan työntekijöitä vai ei. Asetuksessa (EY) N:o 261/2004 ei tehdä eroa sen mukaan, onko kyse työntekijöiden vai kolmansien henkilöiden työtaistelusta.

Tuomioistuimen alustava oikeudellinen näkemys

19. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähtee siitä, että ennakkoratkaisukysymykseen on todennäköisesti vastattava kieltävästi.
20. Tuomioistuin tulkitsee Euroopan unionin tuomioistuimen 17.4.2018 antamaa tuomiota (C-195/17) siten, että lentomatkustajan oikeus saada korvausta ei riipu suoraan siitä, onko työtaistelu asiassa merkityksellisten kansallisten työoikeudellisten ja työehtosopimusoikeudellisten säännösten mukaan laillinen vai ei, vaan asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuina ”poikkeuksellisina olosuhteina” voidaan pitää pikemminkin vain sellaisia tapahtumia, [alkup. s. 7], jotka eivät luonteensa tai alkuperänsä vuoksi liity asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen eivätkä ole tämän tosiasiallisesti hallittavissa.
21. Tuomioistuin arvelee, että unionin tuomioistuin – joka pitää jo ”villää lakkoa” hallittavissa olevana tapahtumana – katsoo lentoliikenteen harjoittajan omien työntekijöiden työtaistelun, jonka ammattiliitto on järjestänyt, *sitäkin suuremmalla syyllä* hallittavissa olevaksi tapahtumaksi (esimerkiksi niin, että lentoliikenteen harjoittaja ja asianomainen ammattiliitto tekevät asiassa sovinnon), mistä syystä kyse ei voi olla ”poikkeuksellisista olosuhteista”.
22. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää toisaalta myös mahdollisena, että unionin tuomioistuin arvioisi ammattiliiton järjestämää työtaistelua toisella tavalla, koska tällaista työtaistelua suojataan – toisin kuin ”villää lakkoa” – unionin oikeudessa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 12 artiklan 1 kohdassa ja 28 artiklassa, ja ettei unionin tuomioistuimen 17.4.2018 antamaa tuomiota (C-195/17) voitaisi tulkita niin, että se kattaisi myös ammattiliiton järjestämän työtaistelun. Euroopan sosiaalisen peruskirjan 6 artiklan 4 kohdassa taattua työtaisteluoikeutta voidaan sen johdantolauseen ja kyseisen peruskirjan I osan 6 kohdan ohjelmaluonteisen lauseen mukaan myös soveltaa (koordinoitua) kollektiiviseen neuvotteluoikeuteen. Tämä on nimittäin nimenomaisesti tunnustettu sen ”[varmistamiseksi], että kollektiivista neuvotteluoikeutta voidaan käyttää tehokkaalla tavalla”. Unionin tuomioistuin voisi täten edellä 19–21 kohdassa tehtyihin olettimiin nähden päinvastaisesti lähteä siitä, että sen oikeuskäytännön soveltaminen ammattiliiton järjestämään työtaisteluun merkitsisi unionin oikeuden rikkomista, mikä voidaan mahdollisesti päätellä jo asetuksen (EY) N:o 261/2004 johdanto-osan 14 perustelukappaleesta, jonka mukaan työtaistelua yleisesti ottaen pidetään ”poikkeuksellisena olosuhteena”, mutta että tällainen rikkominen perustuisi ennen kaikkea siihen, että muutoin – ainakin lopputuloksen osalta – loukattaisiin unionin oikeudessa suojattua lentoliikenteen harjoittajan ammatillista yhdistymisvapautta.

Asian käsittelyn vaiheet [kansallisessa tuomioistuimessa]

23. [– –] [alkup. s. 8]

[– –]

[– –] [Allekirjoitukset]

[– –]

TYÖASIAKIRJA